

**Ministrstvo za kulturo
Maistrova 10
1000 Ljubljana**

Komentarji k razpisu za dodelitev delovnih štipendij za samozaposlene v kulturi

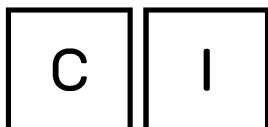
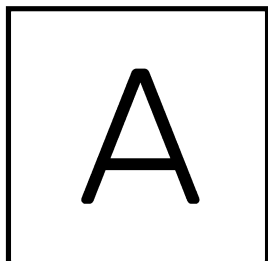
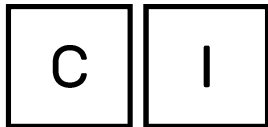
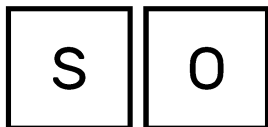
Spoštovani,

na spletni strani Ministrstva za kulturo ste 3. decembra 2021 objavili Javni razpis za dodelitev delovnih štipendij za samozaposlene v kulturi, ki jih bo v letu 2022 sofinancirala Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega za kulturo. Gre za izjemno pomemben mehanizem, ki je ena redkih spodbud za samostojne ustvarjalke in ustvarjalce z registrirano poklicno dejavnostjo v polju kulture, zato so njegova oblika in vsebina, pa tudi čas njegove objave izjemnega pomena.

Z zaskrbljenostjo ugotavljamo, da je Ministrstvo za kulturo ob terminski neustreznosti objave razpisa, ki se zaradi pozne objave zamika v praznični čas dopustov, kar rok za prijavo učinkovito skrajšuje, z razpisom vnovič uveljavilo staro prakso, ki je zadnjič veljala leta 2016 in po kateri so do delovnih štipendij iz naslova zadevnega razpisa upravičeni izključno samozaposleni, ki so rojeni do vključno leta 1992 in torej stari največ 29 let. S spremembo starostnega pogoja za upravičenost samozaposlenih do prejema delovne štipendije iz 35 na 29 let je ministrstvo močno skrčilo količino samozaposlenih, ki do spodbude lahko dostopa. Namesto 779 posameznikov, ki so kot stari največ 35 let in danes vpisani v razvid samozaposlenih v kulturi, jih do spodbude danes lahko dostopa le 209. To pomeni, da je delovna štipendija iz naslova razpisa danes namesto 24,6 odstotka namenjena zgolj 6,5 odstotka samozaposlenim v kulturi.

Rešitev ministrstva tako – v nasprotju z v razpisu jasno opredeljenim namenom – močno krni pogoje samozaposlovanja na področju kulture. Pri tem velja poudariti, da so državne spodbude za samozaposlene, ustvarjalke in ustvarjalce, ki so v sami srčiki izvrševanja javnega interesa za kulturo, že v splošnem močno zamejene, področje pa bi veljalo celovito prenoviti. Podčrtati velja še dodatno, da do tovrstne odločitve ministrstva prihaja v času, ko so na račun posledic epidemije novega koronavirusa številni samozaposleni ostali brez rednega dela in dohodkov ter bi spodbude močno pripomogle k dvigu njihove ustvarjalnosti, njihovi socialni vključenosti ter k njihovi uspešni vrnitvi na trg dela.

Četudi besedilo razpisa razen v alineji, ki z letnico opredeli starost upravičenca za dodelitev delovne štipendije, na nobenem mestu ne

eksplicira, da gre za mehanizem, namenjen mladim samozaposlenim v kulturi, v društvu Asociacija pozdravljamo, da ministrstvo pozna mehanizem, ki je namenjen mladim. Mladi ustvarjalci nedvomno potrebujejo podporo pri stvaritvi spodbudnega in ustreznega pogoja za produkcijo ter pridobivanje ustreznih znanj in izkušenj. V tem smislu bi vsekakor veljalo za mlade in njihovo vključevanje bolj dosledno skrbeti tudi v ostalih razpisnih mehanizmih ministrstva. Na splošno in tudi v primerjavi z mladimi¹ pa velja opozoriti na pomanjkanje ustreznih spodbud za ostale starostne skupine samozaposlenih, mestoma gledano tudi skozi posamična umetniška področja, v okviru katerih delujejo. Omenjeno pomanjkanje se je z uvodom opredeljeno odločitvijo ministrstva, kot že izpostavljeno, še zaostri.

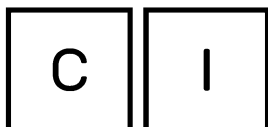
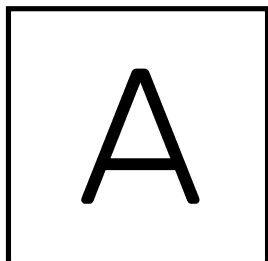
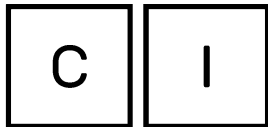
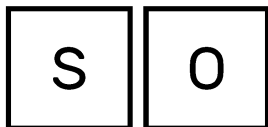
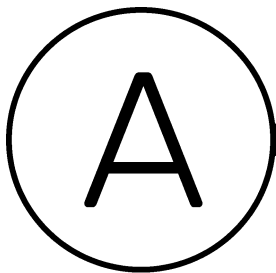
Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije namreč ob obravnavanem mehanizmu, ki zdaj predvideva močno skrčitev možnih upravičencev, v okviru lastnih razpisnih mehanizmov ali pa razpisnih mehanizmov javnih agencij ministrstva predvideva zgolj zamejeno število dodatnih študentskih spodbud, namenjenih samozaposlenim, ki so lahko tudi starejši. Govorimo prvenstveno o delovnih štipendijah, razpisanih v okviru vsakoletnih t.i. Projektnih razpisov za izbrana področja ustvarjalnosti², katerih objavo za leto 2022 še čakamo ter o Javnem razpisu za izbor prejemnikov delovnih štipendij s področja literarne kritike, ki ga vsako leto razpiše Javna agencija za knjigo RS³. Če letos torej Ministrstvo za kulturo za mlade samozaposlene do vključno 29 let namenja skupno 159.000,00 EUR, pri čemer predvideva podelitev 53 štipendij v vrednosti 3.000,00 EUR, starejšim samozaposlenim⁴ v okviru omenjenih razpisov letno

¹ Ministrstvo je za mlade s statusom študenta npr. v obdobju preteklih let razpisalo: a) *Javni razpis za štipendije za specializirane poklice v kulturi 2020/2021* (oznaka javnega razpisa: JPR-ESS-ŠTIP2020-USP), katerega okvirna skupna vrednost razpoložljivih sredstev je bila 124.950,00 EUR ter je bil namenjen mladim do vključno starosti 29 let; b) *Javni razpis za financiranje štipendij Ministrstva za kulturo za dodiplomski študij v tujini z začetkom v študijskem letu 2020/21* (razpis, oznaka JPR-ŠTIPD-2020), katerega okvirna skupna vrednost razpoložljivih sredstev je bila 47.000,00 EUR ter je bil namenjen (glede na posebne pogoje) bodisi mladim, rojenim do vključno leta 1994 bodisi mladim, rojenim do vključno leta 1999; c) *Javni razpis za štipendije za specializirane poklice v kulturi 2020/2021 za podiplomski študij* (oznaka javnega razpisa: JPR-ESS-ŠTIP2020-ŠTD), katerega okvirna skupna vrednost razpoložljivih sredstev za proračunsko leto 2021 je bila 594.208,00 EUR, za nadaljevanje študija v letu 2022 pa 156.240,00 EUR ter je bil namenjen mladim do vključno starosti 29 let; in d) *Javni razpis za financiranje štipendij Ministrstva za kulturo za podiplomski študij in izpopolnjevanje v državah izven članic Evropske unije z začetkom v študijskem letu 2021/22* (razpis, oznaka JPR-ŠTIP-2021),), katerega okvirna skupna vrednost razpoložljivih sredstev je bila 35.154,00 EUR ter je bil namenjen mladim do vključno starosti 35 let.

² Projektni razpisi na področju intermedijskih umetnosti navadno predvidevajo dodelitev dveh delovnih štipendij v vrednosti 5.000,00 EUR na posamično štipendijo, na področju vizualnih umetnosti petnajst delovnih štipendij v vrednosti 10.000,00 EUR na posamično štipendijo, na področju glasbenih umetnosti štiri delovne štipendije v vrednosti 5.000,00 EUR na posamično štipendijo. Omenjene delovne štipendije starostne zamejitev upravičenih samozaposlenih v kulturi ne predvidevajo.

³ Javna agencija za knjigo je za leto 2021 razpisala šest delovnih štipendij za samozaposlene v kulturi, ki so v razvid na pristojnem ministrstvu vpisani kot literarni kritiki, in sicer v vrednosti po 3.000,00 EUR na posamično štipendijo. JAK RS sicer pozna še dve vrsti štipendiranja, in sicer v letu 2021 a) *Javni razpis za izbor prejemnikov štipendij za ustvarjalnost iz naslova knjižničnega nadomestila za leto 2021* (oznaka JR10-ŠTIPENDIJE-2021), katerega okvirna skupna vrednost je znašala 537.409,50 EUR, do sredstev pa so upravičene fizične osebe, ki so v sistemu COBISS vpisane kot predvsem leposlovni avtorji, prevajalci, ilustratorji in fotografi, v manjši meri pa ustvarjalci v polju glasbe ali avdiovizualnih umetnosti, ter b) *Javni razpis za izbor prejemnikov delovnih štipendij za vrhunske ustvarjalce v letu 2021* (oznaka JR8-DŠ-VU-2021), ki predvideva podelitev največ 10 štipendij v vrednosti 10.000,00 EUR fizičnim osebam, ki kot vrhunski ustvarjalci pomembno prispevajo h kakovosti in raznolikosti slovenskega književnega ustvarjanja.

⁴ Če mladi do 29 let izpolnjujejo kriterije za prijavo na razpis, lahko kandidirajo za prejem delovnih štipendij na vseh

namenja največ 198.000,00 EUR, pri čemer sredstva nameni največ 17 samozaposlenim v kulturi. Na tem mestu velja omeniti, da namenskih delovnih štipendij za samozaposlene v kulturi, ki delujejo npr. v polju uprizoritvenih umetnosti ali avdiovizualnih umetnosti, Republika Slovenija ne pozna ter sta umetniški disciplini tako še dodatno zapostavljeni. Sredstev, ki jih Ministrstvo za kulturo namenja samozaposlenim, je torej v splošnem izrazito premalo, pa naj gre na eni strani za višino sredstev, do katerih so v zadevnem razpisu upravičeni mladi samozaposleni, ali po drugi strani za število upravičenih samozaposlenih, ki lahko dostopajo do štipendij nekoliko ustrežnejših višin.

Vsota 3.000,00 EUR na osebo, do katere je prijavitelj upravičen le vsake štiri leta, je namreč mnogo prenizka. Ministrstvo za kulturo v razpisni dokumentaciji navaja predvideni namen štipendij, ki pa ga finance nikakor ne podprejo. Namen delovnih štipendij naj bi bil ohranjanje in spodbujanje samozaposlovanja na področju kulture, zagotavljanje spodbudnih pogojev za ustvarjalno delo, povečanje števila projektov, vzpostavitvi kvalitetne in raznovrstne produkcije, dvigu kompetenc ter večji mobilnosti in razvoju samozaposlenih v kulturi. Menimo, da je višina delovnih štipendij občutno prenizka za ustvarjanje resnično spodbudnega okolja in možnosti za izvedbo kvalitetne produkcije, še izraziteje v danih splošnih okoliščinah.

Posebej pa odnos organa do položaja in potreb samozaposlenih v kulturi zbode v oči ob dejstvu, da ministrstvo pod vodstvom ministra Vaska Simonitija že od nastopa mandata beleži zgodovinsko zajeten proračun, tudi na račun interventnih in kohezijskih sredstev Evropske unije, pri čemer se ta sredstva v ničemer niso uspela odraziti v štipendijski politiki samozaposlenih v kulturi. Nasprotno, razmere se - vsaj zaenkrat - izrazito slabšajo.

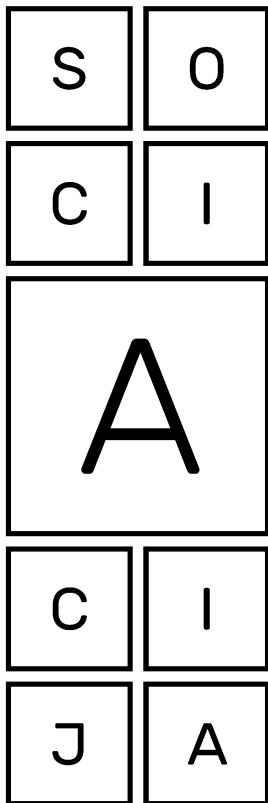
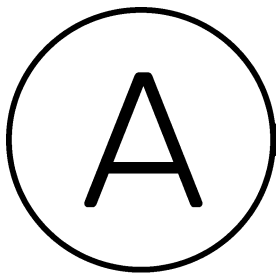
Zanima nas tako, kakšni so razlogi ministrstva za zamejevanje starostne skupine upravičencev, ki lahko do delovnih štipendij v okviru zadevnega razpisa sploh dostopajo? Je ob drugih razlogih možno, da se organ za zamejevanje odloča v skladu s političnim dogovorom med Evropskim parlamentom in državami članicami o namembnosti sredstev iz Evropskega socialnega sklada (ESS+)⁵, ki državam članicam s podpovprečno evropsko stopnjo mladih⁶, ki niso zaposleni, v procesu izobraževanja ali usposabljanja, narekuje, da najmanj 12,5 odstotka svojih ESS+ sredstev namenja prav njim? Bi bila sprememba lahko eden od možnih načinov nižanja višine za kulturo vloženi domači proračunskih sredstev ter njihovega prerazporejanja za izvajanje drugih prioritet?

Spomniti namreč velja, da isti dogovor državam članicam narekuje,

vrstah omenjenih razpisov. Njihova starost sama na sebi ni omejitiv.

⁵ Več na: <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?langId=en&newsId=9903>

⁶ Tako imenovani »NEETs«, mladi, stari med 15 in 29 let.

naj vsaj 25 odstotkov sredstev ESS+ namenijo za socialno vključenost najbolj ranljivih, ki so - tudi zaradi epidemije - izgubili službe in se soočajo z izgubo dohodkov. Nedvomno samozaposleni v kulturi niso edini, ki se z izgubo dela soočajo, a jih nikakor ne gre zanemariti. Kot smo že večkrat poudarili, kažejo študije ter se zaveda tudi ministrstvo, je kulturni sektor v celoti, samozaposlene v kulturi pa morda še najbolj, epidemija izrazito prizadela. Pozivamo vas tako, da ministrstvo, ki je do zdaj iz Evropskega socialnega sklada črpalo predvsem sredstva za štipendije študentov, zagotovi sredstva za podporo vseh samozaposlenih v kulturi, ne glede na njihovo starostno skupino.

Ob razširitvi štipendijske politike v Društvu Asociacija že vrsto let poudarjamo potrebo po uvedbi karijerne dinamike, ki bi celostno rešila vprašanje podpor različnim starostnim skupinam. Znotraj tega mehanizma bi lahko opredelili ključne potrebe različnih starostnih skupin ter poskrbeli, da nobena izmed njih ne izpade iz sistema podpor. Po principu enakih možnosti, je potrebno tako mlajšim kot tudi starejšim generacijam omogočiti neposredno financiranje ustvarjanja, ne pa da se posamezne skupine v celoti izpušča.

Predlagamo tako, da v skladu z zapisanim prihajajoče razpise za štipendije samozaposlenih v kulturi (tudi ob pomoči evropskih sredstev) dopolnite tako, da bo neposredna podpora za samozaposlene v kulturi dostopna za vse starostne skupine, hkrati pa vas pozivamo, da razmislite o celostnejši reformi področja samozaposlenih v kulturi, ki bi vključevalo karierno dinamiko in bilo tudi ustrezno finančno podprto.

Za morebitna vprašanja vam ostajamo na voljo

Lep pozdrav,

Društvo Asociacija

DRUŠTVO ASOCIACIJA
–društvo nevladnih organizacij
in posameznikov na področju
kulture

PISARNA
Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

SEDEŽ
Metelkova 6, 1000 Ljubljana

+386 (0)1 4341 244
+386 (0)51 773 611

info@asociacija.si
www.asociacija.si

DAVČNA ŠTEVILKA
38450666 (nismodav. zav.)

MATIČNA ŠTEVILKA
1768875

TRR
SI56 61000 0014575 664
(pri DH d.d.)